

Zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 85 (1960), No. 1, 121--128

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108127>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1960

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z P R Á V Y

DR. MILOŠ NEUBAUER ZEMŘEL

Dne 22. září 1959 zemřel v Brně RNDr. MILOŠ NEUBAUER, odborný asistent Českého vysokého učení technického v Praze, vynikající znalec teorie reálných funkcí.

Zesnulý napsal tyto vědecké práce:

(1) Über die partiellen Derivierten unstetiger Funktionen, Monatshefte für Mathematik und Physik 38 (1931), 139—146.

(2) Sur les fonctions continues qui prennent chaque leur valeur un nombre fini de fois, Comptes Rendus des séances de la Société des Sciences et des Lettres de Varsovie, Classe III, 1931, 1—11.

(3) O spojitých funkcích nabývajících každé své hodnoty k -krát nebo l -krát, Časopis pro pěstování matematiky a fyziky 62 (1932), 1—4.

(4) O spojitých funkcích nabývajících každé své hodnoty konečněkrát, tamtéž 63, 1933, 1—8.

(5) Sur quelques simplifications de la theorie axiomatique d'ensembles de von Neumann, tamtéž 74, 142—144.

(6) (Spolu s J. Maříkem) O řadách s nezápornými členy, tamtéž v tisku.

(7) Sur l'espace de fonctions continues, Fundamenta Mathematicae 31, 1938, 269—278.

(8) O jednom typu posloupností spojitých funkcí, Sborník prací fakulty elektrotechnického inženýrství za rok 1934 (1936), 183—186.

Mimoto napsal několik odborných článků, recensí a skripta pro dálkové studium. V letech 1936—39 byl zesnulý členem mého topologického semináře; odtud vznikla pěkná práce (8), která byla též podnětem k práci B. POSPÍŠILA „Sur les fonctions continues“, Fundamenta Mathematicae 31 (1938), 262—268.

Zesnulý byl velmi schopným pedagogem. V pozůstalosti je po něm rukopis učebnice vyšší matematiky pro techniky, po mnoha stránkách pozoruhodný.

Eduard Čech, Praha

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH MATEMATIKŮ V ČSR

Ve dnech 22. června až 6. července 1959 navštívil Československou republiku, na pozvání Československé akademie věd význačný britský odborník v teorii čísel L. J. MORDPELL, člen Britské královské společnosti, prof. Em. St. Johns College, Cambridge, s chotí. Profesor L. J. Mordell navštívil naše university v Praze, Brně a Bratislavě, kde proslavil několik přednášek o výsledcích své vědecké práce. Kromě toho se účastnil řady rozhovorů s našimi pracovníky o různých odborných a organizačních otázkách vědecké práce.

*

Československo navštívil ve dnech 2. až 8. září 1959 profesor Polytechnického Institutu v Brooklynu J. M. R. RADOK. Jeho vědecké práce se týkají aplikované matematiky a teorie pružnosti. Prof. Radok pobesedoval s pracovníky Matematického ústavu ČSAV,

s pracovníky ústavu tepelné techniky a navštívil matematické katedry ČVUT. V matematické obci pražské proslavil dne 7. září přednášku na téma „Numerische Modellierung von physikalischen Vorgängen“.

*

Ve dnech 16. až 19. září 1959 pobýval v Praze profesor katedry aplikované matematiky university v Glasgowě JAN N. SNEDDON, M. A., D. Sc. Profesor Sneddon se zajímal o řešení problémů aplikované matematiky, o organizaci vysokoškolské výuky a o knižní publikace čs. matematiků, které by přišly v úvahu pro překlad do angličtiny. Za své krátké návštěvy v Praze navštívil Matematický ústav ČSAV a Výzkumný ústav tepelné techniky. Dne 18. září proslavil v matematické obci pražské přednášku, nazvanou „Mixed Boundary Value Problems in Mathematical Physics“.

*

Ve dnech 20. až 27. října 1959 navštívil ČSR profesor ALEXANDR GENNADIEVIČ KUROŠ, vedoucí algebraik na moskevské universitě. Dne 20. října přijel z Maďarska do Bratislavy, kde měl přednášku, a při cestě do Prahy navštívil v Brně profesora O. Borůvku a brněnské matematiky. Potom pobyl do 27. října v Praze, kde měl rozhovory s pražskými matematiky. Pronesl zde dvě přednášky, jednu 23. září v JČMF a druhou 25. září v algebraickém semináři akademika Vl. Kořínka (viz referáty na str. 100–102).

*

Ve dnech od 22. září do 6. října 1959 byl na studijním pobytu v Československu mladý polský matematik ZBIGNIEW SEMADENI, asistent poznaňské university. Jeho oborem je funkcionální analýza a topologie. O svých výsledcích a o problémech ze svého oboru referoval dne 28. září dopoledne na Matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university a téhož dne večer konal v matematické obci pražské přednášku „O lokalisaci lineárních multiplikativních funkcionálů“. Ve dnech 1. až 4. října byl na návštěvě v Bratislavě; ostatní dobu svého zdejšího pobytu ztrávil v Praze.

Redakce

KOLOKVIUM O TEÓRII GRÚP A ICH ZOVŠEOBECNENIACH V LAJOSFORRÁS (V MAĎARSKU)

V dňoch 2. až 4. septembra 1959 konalo sa v Lajosforrás v Maďarsku kolokvium o teórii grúp a ich zovšeobecneniach. Kolokvium usporiadala Matematická spoločnosť J. Bolyaiho za podpory Maďarskej akadémie vied.

Cieľom kolokvia bolo oboznámiť sa s novými výsledkami z teórie grúp a ich rozmanitých zovšeobecnení, ako teórii pologrúp, kvazigrúp, kategórií a iných.

Na kolokviu sa zúčastnilo 35 algebraikov. Zo zahraničných hostí boli prítomní: A. G. KUROŠ (SSSR), K. A. HIRSCH a H. NEUMANNOVA (Anglicko), Št. SCHWARZ (ČSR), F. LOONSTRA (Holandsko), R. KOCHENDORFFER a M. HASSE (NDR), H. WIELANDT (NSR), N. MOSTOWSKI a St. BALCERZYK (Poľsko). Ďalších 25 účastníkov tvorili maďarskí algebraikovia na čele s prof. L. RÉDEIM a prof. L. FUCHSOM.

Na kolokviu odznelo úhrnom 26 príspevkov v rozsahu 20 až 30 minút. Z toho bolo 9 príspevkov o nekomutatívnych grupách, 6 príspevkov o Abelových grupách, 2 príspevky z teórie modulov, 5 príspevkov z teórie pologrúp, 2 príspevky z teórie kategórií a 2 príspevky z teórie kvazigrúp.

Medzi príspevkami boli štyri súborné referáty, ktorých úlohou bolo zhodnotiť terajší stav niektorých špeciálnych otázok. Ide o tieto referáty: A. Kertész „O všeobecnej teórii modulov“, L. Rédei „O Hajosovom probléme faktorizácie“, L. Szép „O grupách schopných

faktORIZÁCIE“ a J. Los-R. Sasiada „Úzke grupy (slender groups) a ich aplikácie“ (prednesené L. Fuchsom).

Z ostatných prednášok zasluhuje obzvláštnu pozornosť príspevok vedúceho sovietského algebraika, profesora Lomonosovej univerzity A. G. Kuroša, ktorý referoval o výsledkoch svojej školy z tzv. teórie kategórií, úplne novej algebraickej disciplíny. Aj prednášky ostatných účastníkov boli na vysokej úrovni. Zo vzájomných rozhovorov, ktoré tvorili dôležitú súčasť kolokvia, vznikli popudy k riešeniu viacerých nových problémov.

Podpísaný mal príspevok na tému „O pologrupách, ktorých každý vlastný ideál je grupou“. Okrem toho mal som celý rad konzultácií z maďarskými algebraikmi, ktorí dobre poznajú práce československej algebraickej školy a v rade prác na tieto nadväzujú.

Štefan Schwarz, Bratislava

VĚDECKÁ KONFERENCE MECHANIKY V GDANSKU

Ve dnech 17. až 18. srpna 1959 uspořádala Polská akademie věd, oddělení mechaniky spojitého prostředí, vědeckou konferenci v Gdansk. Konference se zúčastnili polští vědečtí pracovníci a hosté z ciziny. Jednání konference bylo přítomno asi 100 polských odborníků a 13 odborníků z ciziny (ČSR 4, SSSR 4, Jugoslávie 2, USA 1, Velká Británie 1, Austrálie 1). Bylo předneseno celkem 64 referátů. Z Československa se konference zúčastnili prof. dr. J. KOŽEŠNÍK, hlavní sekretář ČSAV, dr. IVO BABUŠKA, dr. J. BRILLA, doc. Z. SOBOTKA, kteří přednesli na konferenci referáty.

Konference ukázala celkový dnešní profil polské mechaniky a směry jejího dalšího vývoje. Účast našich pracovníků na konferenci byla velmi účelná, neboť dovolila srovnat stav a vývoj této důležité vědecké disciplíny u nás a v Polsku.

V Polsku existují dnes dvě vyhraněné školy teoretické mechaniky, zvláště pak teorie pružnosti, které zcela systematicky zpracovávají moderní problémy; polská mechanika má dnes velkou váhu v mezinárodním měřítku. Úroveň mechaniky a počet pracovníků zabývajících se tímto oborem a dosahované výsledky jsou širší než u nás.

Konference byla organizována s dobře již známou a velkorysou polskou pohostinností a srdečností.

Podrobnější zpráva bude uveřejněna v časopise „Aplikace matematiky“.

Ivo Babuška, Praha

ZPRÁVA O MEZINÁRODNÍM SYMPOSIU ZE ZÁKLADŮ MATEMATIKY

Ve dnech 2. až 8. září 1959 konalo se ve Varšavě mezinárodní symposium ze základů matematiky na téma *infinitistické metody* matematické logiky.

Symposium bylo svoláno Mezinárodní matematickou unií a jeho uspořádáním byl pověřen Matematický ústav Polské akademie věd. Konalo se v paláci vědy a kultury ve Varšavě. Symposia se zúčastnilo na třicet hlavních¹⁾ účastníků — odborníků v matematické logice — převážně z Evropy a z USA, kteří byli pozváni Mezinárodní matematickou unií resp. Polskou akademií věd. Tyto dvě instituce se dělily o náklady na pobyt a cestu hlavních účastníků. Každý z těchto účastníků měl jednu až dvě jednohodinové přednášky, zpravidla o vlastních výsledcích resp. o výsledcích celého vědeckého kolektivu, ovšem

¹⁾ Vedle těchto hlavních účastníků existovali totiž také účastníci — stipendisté. Byli to nejmladší matematikové z různých států, začínající vědecky pracovat v matematické logice (např. ze SSSR dva, z USA několik, ze Švédska jeden ap.), kteří neměli referáty; jejich výlohy byly hrazeny Matematickou unií resp. Polskou akademií jen zčásti. Vedle toho byly ovšem přednášky sledovány větším počtem polských matematiků resp. polských studentů matematiky.

s přihlédnutím k výsledkům, na něž se navazuje, a k výsledkům příbuzným. Ke každé přednášce byly dvě diskuse: jedna krátká bezprostředně po přednášce (po krátké přestávce), určená spíše k zodpovězení dotazů přednášejícími — druhá delší, vztažená zpravidla na dvě až tři tematicky blízké přednášky, jež následovaly za sebou. Byly vždy dvě až tři přednášky dopoledne a dvě až tři odpoledne, takže absolvovat všechny s náležitou pozorností vyžadovalo mimořádného vypětí.

Přednášky velkou většinou spadaly pod uvedené hlavní téma symposia, ať již pozitivně (tj. jako příspěvek k rozvoji infinitistických metod), ať spíše negativně, tj. kritikou resp. novými interpretacemi infinitistických koncepcí, čímž je zhruba rozumět takové, jež vybočují z rámce elementární logické kombinatoriky resp. aritmetisace syntaxe matematických formalizmů. Nebyly však vyloučeny ani referáty související s daným tématem jen volně nebo vůbec ne. Z těchto druhých je třeba vyzdvihnout senzaci symposia, a to sdělení P. S. NOVIKOVA o jeho záporném řešení známého a přes půl století neřešeného problému *Burnsideova* z teorie grup. Burnsideův problém je otázka, zda volná periodická grupa $G(k, N)$ s konečným počtem generátorů k a danou periodou N , takže $x^N = 1$ pro každé x z $G(k, N)$, je konečná (nekonečné příklady nebyly až dosud nalezeny). Novikov dokázal, a to metodami jemné analýsy kombinatorické struktury „grupových slov“, které rozvinul ve svém znamenitém záporném řešení problému algoritmického rozeznávání rovnosti těchto „slov“, toto tvrzení: *Pro $k = 2$ (tedy nejmenší možné) a pro každou periodu $N \geq 72$ je volná periodická grupa nekonečná.* Zbývá tedy ještě jen spíše asi namáhavá než myšlenkově obtížná práce prozkoumat periody menší než 72, pokud možno za pomoci elektronických počítačů. Novikovův výsledek je novým velkým úspěchem sovětské matematiky resp. sovětské matematické logiky.

Podrobnější vylíčení jednotlivých výsledků na symposiu přednesených přesahuje rámec této zprávy. Povšechně lze říci alespoň tolik: Mnoho referátů bylo věnováno nenormálním modelům aritmetiky přirozených čísel a axiomatické teorie množin Zermelo-Fraenkelovy. Dále byla značná pozornost věnována velmi již rozvinuté teorii hierarchií konstruktivních množin přirozených čísel, čili — v logické interpretaci — teorii stupňů obtížnosti úloh. Konečně byly předvedeny nové myšlenky v teorii „nekonečně dlouhých vět“ ev. s nekonečně dlouhými prefixy, rozmanitá rozšíření pojmů logické kvantifikace a nové výsledky v teorii vyšších predikátových počtů. Zvláštní ráz měl referát amerického algebraika S. McLANEHO o logických obtížích, jež se vyskytly v tzv. *teorii kategorií* abstraktní algebry.

Ze známých jmen starších účastníků symposia, kteří předsedali přednáškám (byla konána vždy nejvýše jedna) a diskusím, uvedu v abecedním pořadí tato: P. BERNAYS (Zurich, Švýcarsko), A. HEYTING (Amsterdam, Holandsko), L. KALMÁR (Szeged, Maďarsko), S. C. KLEENE (Madison, USA), S. McLANE (Chicago, USA), P. S. NOVIKOV (Moskva, SSSR), A. ROBINSON (Jeruzalem, Israel), A. TARSKI (Berkeley, USA). Ze známých polských matematiků — účastníků symposia — uvedu alespoň K. KURATOWSKÉHO, předsedu symposia A. MOSTOWSKÉHO a nestora polské matematiky, stále svěžího W. SIERPIŃSKÉHO. Za ČSR se na pozvání Unie zúčastnil symposia L. RIEGER a měl přednášku pod názvem „Sur le problème des nombres naturels“.²⁾

Celkem lze říci, že symposium dalo účastníkům nejen obraz nejnovějších pokroků a bouřlivého současného rozvoje světového bádání v matematické logice, ale že hlavně přineslo to nejcennější, co právě specialisovaná symposia o malém počtu účastníků mohou přinést. Je to povzbuzující osobní kontakt pracovníků téže specialisace, tedy společných vědeckých zájmů a společného vědeckého jazyka. Je to dále plodná výměna poznatků a ná-

²⁾ Do stručných resumé přednášek symposia mohou zájemci nahlédnout v MÚ ČSAV v Praze, Krakovská 10 u dr. L. Riegra. Plné znění přednášek vyjde ve zvláštním čísle polského matematického časopisu „Colloquium Mathematicum“ asi do půl roku.

zorů v oficiálních i neoficiálních diskusích. A je to v neposlední řadě utužení starých a navázání nových přátelství mezi vědeckými pracovníky různých národů.

Prostředí symposia bylo — mj. díky obětavé péči polských pořadatelů — tak příjemné a srdečné, jak si jen lze přát. Závěrem bych řekl, že — soudě podle průměrného věku účastníků symposia — je matematická logika snad nejmladší matematickou disciplínou i v tom smyslu, že budí stále větší zájem u mladé a nejmladší matematické generace. Zdá se, že i to je symptomem velkého budoucího rozvoje matematické logiky.³⁾

Lad. Rieger, Praha

BIOMETRICKÉ SYMPOSIUM V BUDAPEŠTI

Ve dnech 7. až 9. září 1959 bylo Matematickou společností J. Bolyaie uspořádáno v Budapešti biometrické symposium. Vedle předních vědeckých pracovníků maďarských (A. RÉNYI, I. JUVAN CZ, A. HORN) se symposia zúčastnili též zahraniční delegáti: D. J. FINNEY (Anglie), V. A. SEVAST'JANOV (SSSR), I. PERKAL (Polsko) aj. Dále byli přítomni delegáti z NDR a NSR. Z ČSR se symposia zúčastnil V. MYSLIVEC, O. FISCHER a F. LINK. Přednesené referáty a sdělení se týkaly používání matematické statistiky a počtu pravděpodobnosti v lékařství, farmakologii, demografii a agrobiologii.

O. Fischer, Praha

ZPRÁVA O ZÁJEZDU DO BERLÍNA (NDR) K ÚČASTI NA OSLAVÁCH J. P. G. LEJEUNE-DIRICHLETA

Německá akademie věd v Berlíně (DAW) uspořádala ve dnech 22. až 24. června tr. oslavy německého matematika JANA PETRA GUSTAVA LEJEUNE-DIRICHLETA. V rámci těchto oslav byla na Humboldtově universitě odhalena Dirichletova busta a konala se menší matematická konference s mezinárodní účastí. Byl jsem poctěn tím, že jsem se mohl těchto slavností zúčastnit jako delegát ČSAV.

Slavnosti byly zahájeny dopoledne 22. června oslavným projevem presidenta DAW W. HARTKEHO, po němž následovaly slavnostní přednášky rektora Humboldtovy university K. SCHRÖDERA: „Dirichlets Beiträge zur Analysis“ a prof. dr. H. REICHARDTA: „Dirichlets zahlentheoretische Arbeiten“. Téhož dne odpoledne započaly přednášky v rámci matematické konference, jimž bylo potom věnováno úterý 23. června a následující dopoledne ve středu 24. června.

Slavností se zúčastnili zahraniční matematikové: z SSSR (B. N. DELONE, I. R. ŠAFAREVIČ), z Maďarska (P. TURÁN), z ČSR (O. BORŮVKA), z Francie (A. DENJOY, M. BRELOT), kteří všichni proslavili přednášky. Původně ohlášené delegace z Polska (W. Sierpiński, A. Schinzel) a z Rumunska (M. Niculescu) se nedostavily. Mimo to se oslav zúčastnili W. BLASCHKE, H. HASSE, W. SCHEIDLER a řada matematiků z NDR.

Celkem bylo proslouveno 9 přednášek na tato témata:

A. Denjoy: Les systèmes d'équations différentielles périodiques. — B. N. Delone: Die regulären Dirichlet-Zerlegungen eines n -dimensionalen euklidischen Raumes. — M. Brelot: Über einige Begriffe der modernen axiomatischen Potentialtheorie. — H. Beckert: Einige Bemerkungen zum Dirichletschen Problem bei elliptischen Differentialgleichungen. — W. Scheidler: Die Navier-Stokeschen Gleichungen der Hydrodynamik als System quadratischer Integralgleichungen. — O. Borůvka: Über einige Ergebnisse der Theorie der linearen Differentialtransformationen 2. Ordnung. — H. Hasse: Über den 2^n -ten Potenzcharakter der Zahl 2. — P. Turán: Über Dirichlet-Polynome. — I. R. Šafarevič: Einige Sätze der Galoisschen Theorie für diophantische Gleichungen.

³⁾ Tato zpráva s doplněním některých podrobností byla přednesena na „Rozhovorech o matematické logice“ v Matematickém ústavu ČSAV dne 1. října 1959.

Všechny přednášky byly přibližně jednogodinové a jejich nevelký počet umožňoval velmi dobré soustředění a živé diskuse, které se konaly po každé přednášce. Hluboké a formální strážce dokonale byly zejména přednášky sovětských delegátů. Přednášky proslavené na konferenci vyjdou tiskem. V úterý 23. června uspořádala DAW společenský večer za přítomnosti většiny účastníků konference. Organizace oslav byla bezvadná a slavnosti probíhaly v ovzduší srdečných vztahů mezi všemi účastníky.

O. Borůvka, Brno

ZPRÁVA O POBYTU ČS. MATEMATIKA V RAKOUSKU

Ve dnech 15. až 28. června tr. dlal ve Vídni dr. MIROSLAV FIEDLER, vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV v Praze. Cílem jeho pobytu bylo studovat numerické metody, užívané v matematické laboratoři na vysoké škole technické ve Vídni, a použití těchto metod pro matematické stroje.

M. Fiedler se setkal s řadou rakouských matematiků z vysokých škol i z průmyslu a z rozhovorů s nimi získal cenné poznatky. V matematické laboratoři také přednášel jednak o československé matematice, jednak o svých výsledcích z numerických metod.

Miroslav Fiedler, Praha

ČESKOSLOVENSKÝ MATEMATIK V SUDANU

V červenci t. r. odejel s. VLASTIMIL DLABA, kandidát fyzikálně-matematických věd a odborný asistent matematicko-fyzikální fakulty KU, do Khartoumu v Sudanu, aby po pět let přednášel matematiku na tamní universitě. Provázíme s. Dlaba s přáním, aby jeho působení ve vzdálené cizině vydatně přispělo k výchově sudanských matematiků a tím i k utužení československých styků s touto dalekou zemí.

Redakce

PŘEDNÁŠKY A DISKUSE POŘÁDANÉ JČMF A MATEMATICKÝM ÚSTAVEM ČSAV V PRAZE

Tyto pravidelné přednášky a diskuse se konají od 17 hod. 15 min. na Matematicko-fyzikální fakultě KU v Praze II, Ke Karlovu 3, zpravidla každé pondělí.

V letošním studijním roce se konaly tyto přednášky s diskusemi:

1. 7. 1959: *J. L. Mordell* (Cambridge), Some results in the theory of numbers.
7. 9. 1959: *J. R. N. Radek* (Brooklyn), Numerische Modelierung von physikalischen Vorgängen.
14. 9. 1959: *L. Jamoš*, Praha, Homogenní funkcionály na lokálně kompaktních semi-modulech. Viz referát na str. 96.
18. 9. 1959: *Jan N. Sneddon* (Glasgow), Mixed boundary value problems in mathematical physics.
23. 9. 1959: *Alexander G. Kuroš* (Moskva), Základy teorie kategorií. Viz referát na str. 100.
28. 9. 1959: *Zbigniew Semadeni* (Poznaň), Lokalisace lineárních multiplikativních funkcionálů.
5. 10. 1959: *Luboš Nový*, Naše matematika 1750—1790; charakteristika období 1750 až 1790.
12. 10. 1959: *Miroslav Fiedler a Vlastimil Pták*, O jedné metodě diagonalisace symetrických matic.
19. 10. 1959: *Petr Vopěnka*, O bodových množinách v rovině, které každá algebraická křivka protne v předepsaném počtu bodů.

Redakce

PRVNÍ MEZINÁRODNÍ MATEMATICKÁ OLYMPIÁDA

Tuto soutěž pro žáky středních škol států socialistického tábora uspořádalo ministerstvo osvěty Rumunské lidové republiky spolu s rumunskou Vědeckou matematicko-fyzikální společností (Societatea de științe matematice și fizice din R. P. R., București), jejímž předsedou je známý akademik G. H. MOISIL. Soutěž byla uspořádána na oslavu 15. výročí osvobození Rumunska Rudou armádou a u příležitosti 10. výročí založení rumunské matematicko-fyzikální společnosti, která je obdobou naší JČMF. Dostavily se delegace z těchto států: Bulharska, Československa, Maďarska, Německé demokratické republiky, Polska, Rumunska a Sovětského svazu.

V každé delegaci bylo 8 žáků středních škol a jeden vedoucí; jediné sovětská delegace měla jen 4 žáky. Českoslovenští žáci byli vybráni z vítězů VIII. ročníku naší celostátní Matematické olympiády; vedoucím čs. delegace byl s. RUD. ZELINKA. Soutěže se účastnilo celkem 52 žáků. Vedoucí delegací tvořili komisi, která řídila soutěž, především zadávala úlohy a řídila klasifikaci soutěžních prací; předsedou této komise byl prof. G. H. D. SIMIONESCU z Bukurešti. V Rumunsku jsme pobývali v době od 21. do 30. července 1959; při té příležitosti bylo účastníkům soutěže umožněno shlédnout krásy rumunské přírody (např. Jižní Karpaty), průmyslové podniky (např. petrolejářské podniky v Ploești), památná místa (politické muzeum v Doftaně — bývalou politickou věznicí z doby královského režimu) apod. Mimo jiné navštívili žáci horské letovisko Sinaia a blízkou Peleş, bývalé královské letní sídlo, nyní muzeum. Rumunští hostitelé se o hosty vzorně starali a všemožně jim vycházeli vstříc.

Vlastní soutěž se konala v pátek 24. července a v sobotu 25. července v městě Orașul Stalin (býv. Brașov), které má v letní době příjemné podhorské podnebí. Byly konány dvě písemné zkoušky a při každé z nich byly zadány tři úlohy; na každou úlohu měli soutěžící jednu hodinu času (celkem tedy šest úloh na šest hodin). Úlohy byly z těchto oborů středoškolské matematiky: aritmetika (dělitelnost), algebra, trigonometrie, planimetrie (jedna konstruktivní a jedna důkazová úloha), stereometrie. (Texty úloh a bližší podrobnosti jsou otištěny na str. 546 a n. časopisu *Matematika ve škole*, roč. IX, 1959.) Úlohy dodaly jednotlivé delegace a byly vybrány členy mezinárodní komise soutěže; jedna z úloh byla od čs. delegace.

Naš žák BOHUSLAV DIVIŠ z jedenáctiletky v Praze-Michli se stal absolutním vítězem soutěže a získal jednu ze tří prvních cen. Další čtyři žáci získali čestné ceny; jsou to žáci 11. tříd našich středních škol: KAREL ŠMUK ze Slezské Ostravy, JIŘÍ MOUDRÝ z Pardubic, JIŘÍ VOTAVA z Prahy 12 a ZDISLAV KOVÁŘÍK z Hodonína. Z 21 cen získali naši žáci celkem 5 cen. Pořadí jednotlivých zemí co do počtu bodů v celkové klasifikaci bylo: Rumunsko, Maďarsko, SSSR, ČSR, Bulharsko, Polsko, NDR; přitom se počet bodů pro SSSR počítal vzhledem ke čtyřem účastníkům dvojnásobkem.

Porovnání žákovských prací ukázalo, že není podstatných rozdílů v připravenosti žáků jednotlivých účastnivších se států. Žáci Bulharska a NDR měli úlohu znesnadněnu tím, že se u nich zatím nekoná matematická olympiáda. Rumunští a maďarští žáci podali i několik variant řešení nebo i řešení jimi zobecněné zadané úlohy. K tomu konstatuji, že se v Rumunsku a v Maďarsku také konají matematické soutěže pro vysokoškoláky. Rumunští, maďarští a polští žáci mají značné zkušenosti v řešení geometrických důkazových úloh i v řešení číselně teoretických úloh, hlavně úloh o dělitelnosti (právě vydaná nová rumunská učebnice algebry pro nejvyšší, tj. 11. třídu, je z valné části věnována dělitelnosti čísel a mnohočlenů).

Vedoucí delegací měli možnost vyměnit si názory a zkušenosti, porovnávat vývoj vyučování matematice v jednotlivých zemích i jeho perspektivy. Nutno vysoce ocenit činnost vědeckých matematických společností (jako je naše JČMF) a jejich práci pro zvyšování

vání úrovně vyučování matematice; to platí zvláště o Maďarsku, Polsku a Rumunsku.

Pro žáky účastnivší se soutěže byla olympiáda velkou životní zkušeností nejen vzhledem k mezinárodní konkurenci, ale i k možnosti shlédnout cizí zemi; sešli se k soutěži z různých zemí, vyměňovali si rusky své názory, zkušenosti i perspektivy do budoucna. Společné diskuse za přítomnosti vysokoškoláků z Koreje, zemí Blízkého východu atd. byly i významnou politickou školou mladých lidí na tomto radostném podniku, jímž byla I. mezinárodní matematická olympiáda.

Rud. Zelinka, Praha

O Z N Á M Ě N Í

Příspěvatelům „Časopisu pro pěstování matematiky“ a časopisu „Чехословацкий математический журнал — Czechoslovak mathematical journal“ oznamujeme:

Podle sdělení tiskárny nebude ještě v tomto ročníku (1960) našich časopisů z technických důvodů použito nového způsobu sazby matematických textů, takže změny, o kterých jsme slíbili informovat naše příspěvatelé, zatím neuveřejňujeme.

Jenom upozorňujeme, že už v ročníku 1960 se budou čísla formulí tisknout vlevo (stojetými číslicemi v oblých závorkách); bude-li patřit jedno číslo k několika formulím, umístí se na začátku prvního řádku formulí. Prosíme autory, aby při psaní svých rukopisů určených pro naše časopisy na tuto změnu pamatovali už letos.

Redakce

Časopis pro pěstování matematiky, roč. 85 (1960). — Vydává Československá akademie věd v Nakladatelství ČSAV, Vodičkova 40, Praha 2. — Redakce: Matematický ústav Československé akademie věd, Praha 2, Žitná 25, telefon 241193. — Vychází čtvrtletně. — Roční předplatné Kčs 48,— Rbl 24,—, US \$ 6,—, £ stg 2,2,10, cena jednotlivého sešitu Kčs 12,—. Administrace: Poštovní novinový úřad, Praha 3, Jindřišská 14. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Objednávky přijímá každý poštovní novinový úřad nebo doručovatel. —

Tiskne Knihkisk, n. p., závod 05 (Prometheus), Praha VIII, tř. Rudé armády 171. —

Vyšlo v únoru 1960 — A-11025

© by Nakladatelství Československé akademie věd 1960